

КАПКАН

№ 15 АВГУСТ, „Чăваш Коммуни“
1940 сұл сұмёнце тухать

1-мёш ПИОНЕР. Лаша пуласси тихаранах паллă, тессё. Эсё талантлă художник пуласси те вăл халех паллă.
2-мёш ПИОНЕР. Элё нумаях ёмётленместёп. Нимён те кирлё мар мана. Элё ситёнсё ситнё сёре пётём
сёр чăмăрне сакан тёслё сарпа сарламалла пулинччё.

ИНКЕ ИНКЕКЁ

е

УҚСА ТЫТАССИ

тата

ПЕРЕКЕТ КАССИ

ЇИНЧЕН

Кам асталла,
Эп—сберкассаналла!
В. Маяковский.

Пит ёсчен сын пулна ыра Уқсине.
Колхозра вал тупна пурнаё уссине.
Їс тесен ёсленё айахне татса,
Айахне татса та ёсне юратса.

Саванса ирттернё Уқсине сав,
Кёр мантарё килнё асла сёршыва.
Кёр мантарё килнё Уқсине суртне,
Уқсине суртне вал кунё мёнпурне.

Пур ёсми-сими те ситнё улёмччен,
Парамне те татна сёршыв умёнче.
Панё сёртен унан паларма пёлмен,
Ун илнё сёртен те нимён иксёлмен,

Уқсинен укси те пулна хайне май.
Їирёп алараскер, пуханна самай.
Перекетлё пулна Уқсине инке.
Тыткалама пёлнё вал уқса-тенке.

Анчах ун пёлнийё кашт сес ситеймен:
Уқсине вал пухна, усрама пёлмен,
Арсына парсассан хайён—ун расход,
Хам алрах тытам-ха,—тенё,—пёреххут.

Амёш парса яна сарё сўпсине
Вал пытарса хунё хайён уқсине.
Шанчакларах таттар ыранта, тесе,
Пир тёрки ашне пытарна чёркесе.

Хай сапах шикленнё: е инкек килсен?
Кил-сурта сасартак вут хыпса илсен?
Уқсу-сўпсуна та вара пах та кур!
Нимсёр тарса юлан, тем курасси пур.

Уқсана хёвре усранё аптараса.
Е тухса уксессён? тенё хараса.
Ыран тупаймасар тухан тинкерен.
Пёлменни сав пулна ыра инкере...

Палтартан ун ларна сута самавар,
Анчах ир те, каҫ та чей вёретме мар,
Ханасем килсен сес шап сётел варне
Каларса вал лартна сута самаварне.

Ахаль чух никам та тёркенмен ала.
Уқсине хай тупна варттан ырана:
Сута самаваран харам хавалне
Вал пытарса хунё хёвенчи мулне.

Пёрре, тем майпа-ске, пулайман килте.
Арсынни ёсленё уншан тёпелте.
Ёсрен таврансассан ёшенни синчен
Чей ёсем-ха, тенё, ашё каниччен.

Самки синче унан парсаланна тар.
Умёнче пасланна сута самавар.
Чей ёссе вал ларна. Килнё Уқсине.
Камаллан, ачашшан пахна ун сине.

Кёс ак, асарханё сута самавара.
Уқсана асилнё, карна савара.
Куё курнине вал хай те ёненмен,
Хыпанса сес укнё, ним тума пёлмен.

Трубара йасланё пёрчек вутпусси.
Сунса кёл пулайна Уқсине укси...
Анран кайса йёнё Уқсине инке.
Пит те йывар пулна уншан ку инкек.

Вал хайне ятланё: ах айван ухмах,
Ма ас ситеймен-ши кассана хума?
Саван чул пахса усранё уқсана
Кассана кайса хурас мён тахсанах...

Саван чух ас илнё Уқсине инке.
Усрама пёлет халь вал уқса-тенке.
Уқса илсенех халь кассана хывать,
Кассана хывать те перекет тавать.

Перекет тавать те хай ёмётленет:
Ачасене кёрёк пулё хёллене.
Мён кирлё—пурне те туянапар, тет.
Уқса усрама сынна та вёрентет.

—Уқсана тирпейлё, тёплё тытасси,—
Чи шанчакла ыран—перекет касси.
Каман ырана юлмалах уқса пур—
Ана перекет кассине кайса хур.

Кунсерен унта вал хутшанса тарать.
Хутшанса тарать те процентне парать.
Уқсуна унта тыт, ёссынни, ялан,
Сёршыва та уса, хавшан та аван!

Львов хули.
Июль, 1940 с.

ХАМИЧЧЕН
МИТЮК ПУП
ХАСАТА

Хамиччен Митюк пуп хасата е вуланя сёртех чёре-чёре таякатчё, е вуласа тухня хыссян лүчёр-кесе ывататчё. Паянхи хасата вэл темёншён ни сётмерё, ни лүчёркемерё: икё аллипе сирёппён ярса илчё те:

— Эй, амашё! Маташка. Дашенька, тетёл,—сухърса ячё,—кил тетёл, кил хавартрах!

Кётесре сёнксе ларакан маташки ыраёнчен те хускалмарё. Тикёт сёрмен урапа пекнайкэлтатса:

— Вула, вулах сав хасата. Мён тесе вулатан сав хасата, пёр-пёр учрежденине писара кёме ёмётленётён-и? Хасата сан шинчен пёр май сырчёс, чиркёве хупрёс, сана ёсёср хаварчёс. А эсё вёсен хасатне вулатан! Тыфу!

Сёрсе пёрмекленнё йүснё хаяр пек питлё-куслә маташкин сурчакё Митюк пупан ури пусё шинех пырса үкрё. Ахаль чухне пулсан вэл сура-сура ырснашан хайён карчакне сүсрен тытса ласканя пулеччё, ак паян сүсрен ласкама мар, ура пусёне чыртакан сурчакне те асархамасть.

— Кил тетёл, кил!—сухырашатъ маташки итле-меннине кура.—Кил хавартрах, хыпар пур!

— Эх, йытә сиеш пуснё, утмал пиллёке ситрё, сапах та пёччен ларасшан мар. Ну, пырам эппин, пырам.

Пуп маташки сүмнөрех туртанса ларчё. Халё иккёшё те тимлесех итлеме те, каласма та хатёр.

— Вән илтётён-е? Хасатра сёнё закон пичетленё: авалхи пек ултә кун ёслемелле те шиччёмёш кунне—вырсарникун канмалла...

— Ох, ты господи!—хёрес хурса илчё маташка.—Эппин вырсарникуна чыслама тытанащё—Христос чөрёлнё куна?

— Во-во,—хыпаланса үкрё пуп,—шәп авалхи некех: шәматкун мунча кёреттёмёр те вырсарникун чиркүве каяттәмәр, сәра, эрех ёсеттёмёр. Эх! Халыхи вырсарни те саплах иртё-ши?

Вырсарникун канмалли кун пуласси шинчен сырни ыраһа икё-висё хут вуланя хыссян, хасата меллён хуслатса пупан папки ашне хучёс. Вара кашхи авансем иккёмёш хут авәтичченех авал вырсарникун сәра, эрех ёснине, Якәп кумё патёне чёсёрпе сётел айёне чытакан авәтса ларнине пётёмпех аса илсе ларчёс.

Тепёр ирхине кётүсем хаваланя вәхәтрах Митюк пуп хай авал служить туня яла тухса утрё.

Сиккасин улаһ тәршшөне тасалса чыртакан урамёпе пыракан Митюк пупан чёри чиркёве ситсе курма васкататъ. Кәмәлө сёкленнё пупа санталак та, йәмрасем те, алак айёсемпе вёре-вёре урамалла сиксе тухакан йытәсем те сав тери илемлөн кураһащё. Пысак кёпер урлә кашня чух сёлёкне хывса иртсё кайнә старике тытса чуптавас патнех ситрё вэл.

Паян чиркүне пәхас та ремонтлама хушас вара... вара тепёр вырсарникун...

Ытлашши савәннипе пупан вайё пётрө. Канма тесе ватә тимёрсён крыльцин пусми сине ларчё.

...Акә пупан вуна сүл кётнө кун ситрө. Вэл алтартен ытәйнан та кёмөлөн йәлтәртатакан ризәпа тухрө. Аһа курсанах ватти-вётти чёркусси сине ларчё. Ав малти ёретре ырасла тумланя хитре чаваш хөрө. Кәһа курсан пуп татах савәнса кай-

рө. Вуна сүл пыр тёпө ыратиччен юрласа курманскер:

— Святой, святой, саваоф турә!...—сухърса ячё мён вайё ситнө таран.

Хай сассине илтсе шартах сикрө пуп. Савсамантрах пусри тутлә шухашёсем таста сапаланса пётрөс. Вэл калле-малле пәхкаласа илчө. Таврара симёс курака чёпётсе сүрекен пәрусар пусне никама та курмарё: пурте хирте ёслессё иккен. Унтан вәрам утәмсемпе малалла утрө. Ывәннә пулин те чиркү старости пулнә Яков Миронча курсан инсөтренех сухърса ячө:

— А-а, ыра кун пултәр, ыра кун! Ыра кунта ыра хыпар илсе килтём.

— Мёпле хыпар?—ыйтрө лешё.

— Канмалли кун шинчен.

— Э, ёнер хам та вуларәм.

Пүртре сахал-и, нумай-и ларчёс вёсем. Тула тухрөс.

— Сана асатмалла чиркү урамёпе анса пәхар,—терё староста пулнәскер.

Хёресёсене илсе пәрахня чиркүре халё клуб. Кашсерен каласакан кино та кәтартащё. Клуб тулашне сарлама тытәннә. Сарланя тёлти чулөсем кавакан та симёсөн йәлтәртатащё.

— Яков Миронч,—төкрө пуп,—сарлащё. Ремонтланя хыссян тен пире парасщё пулө, эсё ыйткаласа пёл. Ялавне илсе пәрахас та хёрес хәпартас. Э, Яков Миронч?

— Майләпәр, пёлетёл мён тумаллине.

— Чиркү уссан вырсарнисем ирттереттёмёр те.

— Эх!—тути хёррине сулакаласа илчө староста.

Тепёр вырсарникун Митюкпа Яков Миронча Канаш пасарёне чёл пултәм. Иккёшин те кусёсем сиввён пәхасщё. Ларек хысне кукленсе ларнә та тарәхса каласасщё.

— Сук, Митрий атте, стариксемпе те, карчаксемпе те каласса пәхрәм—чиркёве асанмасщё те. Лешкасси Сипи карчакё мәкәртататъ те—вёсенчен усси сук.

— Тыфу, сурчө пуп,—вырсарникуна шанса пулмарө.—Айда, каяр бакалея, эрех килнө тет. Илсе хурар. Эрех сутса укса туни те юрө.

Туйисем сине уртанса иккёшө те бакалея еннелле утрөс.

И. Юрин.

Парикмахерскинче

— Часрах хырса ярәр-ха.

— Ма васкан?

— Кёсөх заняти пөгет.

— Пётни.

— Хам ёслөнө учрежденине кёрсе тухмалла. Прогул пуласран хәратәп.

М А Н Ы Н С Е Х Е Т

Манан кёсьене чиксе сўремелли пёчек сехет пур. Вэл султалак сурь калама сук тикёс сўрерё: ни кая юлмастчё, ни васкамастчё. Механизмё унан питё лайахчё, саванпа вэл нихасан та чаранмастчё. Юлашкинчен эпё манан сехет вәхата йанаш мар катартнине тата ана анатоми телёшенчен сирёп тунине ёненсе ситрём. Анчах пёр касхине эпё хаман сехете заводить тума манна. Эпё тарьхрәм: сехете заводить тума манни темёнке инкек пулассине пёлтернё пекех туйанчё мана. Сапах та эпё хуллен-хулленех ләпланса ситрём, сехете ятам та вәхатне-мёнке пёлмесёрех хайёнен вырәнне лартрәм. Нимёнке инкек те пулме-ха, терём.

Тепёр кунне чи чаплә сехет магазинне сехете лайахрах ларттарма кайрәм; сав магазинан хуши сехете манран илчё те стрелкисене кусарма пусларё. Сасартәк вэл мана: „астәвәр-ха вэл мёнпурё те таватә минут сёс кая юлатё—регуляторне кусармалла“ терё. Эпё ана чарса, сехет питех те лайах сўренине анлантарса пама шутланяччё. Аста унта! Сав купәста кучанё хайёненнех перет: „сехечё таватә минут юлнә, саванпа регуляторне халех кусармалла“ тет.

Эпё ун тавра сикнё тата хяранипе сехете ан тивёр тесе тархасланя хушәра, вэл нимён шеллемесёр преступлени турё. Манан сехет васкама пусларё, кашни кун хавәртрах та хавәртрах сўренкен пулчё.

Пёр әрне иртрё-и, иртмерё-и ман сехет вёри чире ерсе кайрё, пульсё сулханра 150 ситрё, икё уйах хушшинче хула сехетне те нумай кая пәрахса хаварчё, календарьтен вятәр кун мала иртсе кайрё. Октябрьти сұлсәсем ўкме пусланә кәна, манан сехет ноябрьти юра саваняслән саламлатё. Эпё хваттершён, сөтсөм тата ытти обязательствәсем тәрәх срокран малтан тўлемө пусларәм, ку мана хытә сятәр таватчё.

Эпё сехете терёслеме сехет мастерё патне кайса патәм. Әсир хавәран сехете хәсан та пулин юсама паман-и? тесе ыйтрё вэл манран. Манан сехете нихасан та юсама кирлө пулман, терём эпё. Вәл ман сине сиввён пәхрё те хавәрт сехете усрё, унтан хайён кушне шәмәран тунә темёнке пёчек ящик лартса сехет механизмне пәхма тытәнчё. Терёсленисёр пушне ана тата тасатса сёрес пулатё—тепёр әрнерен килсе пәхәр!—терё вэл мана.

Тасатнә, сёрнё тата терёсленё хысәән, манан сехет сав тери хуллен сўремө пусларё, шаккани пытару сасси пек илтёнекен пулчё. Эпё поездсенчен, тел пулса каласмаллисенчен юлма, апатран юлма пусларәм, манан сехет висё кунләха илнё остроchkәна таватә куна тәсрө, сапла вара манан векселе протестлерёс. Эпё ерипен-ерипенех иккёмёш кунчен, унтан виссёмёш кунчен, унтан пёр әрнелөхе юлса пытам, сапла вара эпё сак икё әрне хушшинче тәр пёччен тунсәхласа пурәнатәп, сав хушәра тёнче тасгах кайнә, эпё ана кусран та сухатнә ёнтё, тесе шухашлама тытәнтам. Эпё аташма пусларәм, музея кайсан манан мумипе каласас, ана сёнё хыпарсем каласа

парас килнине сисекен пултам. Эпё каллех сехет мастерё патне кайрәм. Вәл манан сехете пётөмпех салатса хунә. Эпё чатәмлян кётсе ларнә вәхатра вәл мана сехет барабанё „шысә кайнә“ терё те, ана висё кун хушшинче юсаса пама пулчё. Саван хысәән сехет самай типтерлө сўрерё, анчах савә сёс. Сур кун уратчё вәл, сатәртататчё, сухаратчё, улатчё тата хайлататчё, эпё вара саван пек әшкере пула нимён тума та пёлместөм. Сав хушәра ана сёршыва пёр сехет те хаваласа ситме пултараймастчё. Унтан вәл кая юлма пуслатчё, хай кая пәрахса хаварнә сехетсем хуса ситиччен аран-аран сётөрөнөтчё. Сапла вара, юлашкинчен, сирём таватә сехет иртнё хысәән, вәл шәпах вәхата ёлкөретчё.

Хавәрах куратәр, ватамран илсен терёсөх тухатё, саванпа та ана никам та ни васкатё теме, ни кая юлатё теме пултараймастчё. Анчах вәхата ватамран терёс катартакан сехете мухтама сук, саванпа эпё ана сехетсем юсакан урәх мастер патне кайса патәм. Вәл мана главнәй болт сёмөрёлнө терё. Пит аван. Юратё, мён те пулин урәххи пулман, терём эпё ана хирёс. Терёссипө каласан, главнәй болт мён иккөне пёлмен эпё, анчах манан паламан сын умёнке хаман сав тётөмлөхе паләртас килмерё. Вәл главнәй болта юсарё, хайхи сехет пёр енчен лайахланчё, тепёр енчен хайён пахаләхне сухатрө кәна. Пёр хушә сўретчё те унтан чарәнса ларатчё, унтан каллех сўремө пуслатчё. Тәршшөпөх сапла. Хушәран мёнле кирлө сапла аташатчё. Ситменнине тата сўремө пусланә чух кашнинчөх вәл пәшал пек, каялла тапатчё. Темисө кун хушши эпё ана ваткәран тунә пёчек минтер сөмне чиксе сўрерём, кайрантан кайран сехете ирөксөрех тепёр мастер патне кайса памалла пулчё. Вәл ана салатса пәрахрө те, пайёсөне нумайччен темёнке кантәк витёр пәхкаларё. Юлашкинчен вәл: хёлөхөпө мён те пулин пулнә, терё. Хёлөхне сирөппөтөсе лартрө те, сехет каллех сўремө пусларё. Лайахах сўрет темелле, анчах пёр кәлтәк пур: яланах вунә сехете вунә минут ситиччен стрелкисем пёрлөшетчөс те, хачә юплөшкисем пек, пёрлө кусатчөс. Унашкәл сехет пулсан, тёнчөре пёр сын та вәхат мён чухлине пёлме пултараймө, саванпа ман ана каллех юсама памалла пулчё. Сав сёнё мастер мана: сирөн сехетөн кантәкө аваннә тата главнәй пружина та тўрөх мар питех, терё. Вәл саван пекех тата мана хәшпёр ураписен подметкисөне уләштарма кирли синчен те каласа пачё. Вёсөне вәл пурне те майлаштарчө те, саван хысәән вара сехет чиперөх сўремө пусларё; вәхатран вәхата кәна вәл, пёр сехет хушши лайах сўренё хысәән, сасартәк хәрушла хәшәлтатма тата пыл хурчөсем пек сёрлөме тытәнатчё, сав вәхатра стрелкисем йери-тавра сав тери хавәрт саврәнәтчөс тата циферблат синче темёнке әрөшмен карти пек курәнәтчөс, сирём таватә сехете улт-сичё минутрах тәрлаттарса тухатчё, унтан сатәртатса чарәнәтчөс. Эпё пуса усрәм та тепёр мастер патне тухса утрәм. Вәл сехете мёнле салатнине сәнарәм. Саван хысәән ана төплө допрос тума хатөрлөнтөм,

мёншён тесен ёс шалалла кёме пусларё. Сехетне икшёр доллар парса илнеччё, эпё йёнашмастап пулсан, юсанашан икё пин, е вишё пин тўлерём. Ответ парасса кётнё май, эпё ун сине пәхрәм та пароход шинче машинистра япәх ёсленё хамән тахсанхи сывәх юлташа палласа илтём. Вәл ытти мастерсем пекех, механизмән пур пайёсене тәплән пәхса тухрё те, унтан лешсем пекех, хай сине хай нумай шанса, приговор вуланә пек каларё:

— Ку сехет питё нумай пәс кәларать—сирён предохранительнай клапан сине англичан сәрине сакса ямаллаччё!—терё.

Заочниксем

* Красноармейский районёнчи Исаковәри тулмар ватам шулри учитель Е. Е. Егоровпа Байсубикәвәри пусламёш шулри учитель А. Филиппов „ёмёр пурән, ёмёр вёрен“ тенине „ёмёр пурән, ёмёр пёр класра ларса вёрен“ тесе янланнә. Вёсем педучилищән 1—2 курсёнке 10 сула яхан заочно вёренеçсё, заочниксене пулшма пуштаракаан семинарсене „заочно сўреçсё“.

* Шурсырма ялёнчи (Красноармейский р.) „Майән 1-мешё“ колхоз руководителёсем сүм сүмлас ёсе заочно... тёрёслесе пынә. Савәнпа сёрулми лартнә участоксен „сумланә“ пёр таваткәл метрөнче 227 тёрлёрән сүмкурәкё юлнә (гектар шинче 2.270.000 сүм курәкё).

* Комсомольский районри „Оборона“, „15 лет Чувашии“ тата „Сёнё пурнәç“ колхозсем кәшал силос туса хума шухашламаçсё. Вёсем хёллехи вәхәтра выльәх-чёрлөхсене „заочно“ тәрантарма шухашлаçсё пулмалла.

Хроника вырәнне

* Сак кунсенче, Шупашкарта, хәшпёр ыйтусемпе конкурс пулса иртнё, тет.

Клиентсене чёре сүмне лармалла сәмахсем каласа кўрентерес тёлөшпе ресторани официанткасем—Дося тата тепёр вишё официантка (вёсем хайсен ячёсене каламан) конкурсра пёрремёш вырән йышәннә. Ресторан дирекцийё (директорё Мартянов юлташ) сакән пирки ытла та хытә савәннә, тет.

Иккёмёш вырәна конкурсра гостиница сүмёнчи столовайра ёслекем официанткасем йышәннә, тет.

Иртнё султа пулса иртнё конкурсра сак ытупа пёрремёш вырәна Шупашкар перевозён работникёсем йышәннә, теçсё.

* Ситес кунсенчех 9 тенкё те 25 пуса 10 тенкё те 15 пус пек туса кәтартаç тёлөшпе фокус-конкурс пулса иртмелле, тет. Сакән та ресторани официанткасем пёрремёш вырән йышәнасса шанасçё.

* Пичет сүртёнче ёслекем Лихин юлташ августән 8-мешёнче Шупашкарти ресторана 12 минутах апат сисе тухнә. Ку —уән пурнәсёнче (ресторан усәлнәранпа) пёрремёш хут пулнә рекордлә случай иккен. Ёсе тавәрәнсан Лихин юлташ тепёр сур сехет хушши хәвәрт апат ситернинчен тёлөнсе ирттернё.

Эпё уән пуçне сәпса салатрәм та, хам укәпа пытартәм, ёс савәнпа пётрё.

Манән тете Вильям (халё вәл виднё ёнтё): лайәх лаша пёрре хәмличчен сёс лайәх, савән пекех, лайәх сехет те юсама париччен сёс лайәх, тетчё. Вәл сахал вёреннё пәхәрәсемпе, атәссемпе, машинистсемпе тата тимрөссемпе пурнәçра мён пулнине пёлесшёнччё, анчах яна сак ытупа сине ответ пама пурте аптәраса тәратчёс.

Н. П. куçарнә.

Вутпуçси

Иясәрланса выртать кәмакара

Пёр сёрёк вутпуçси;

Йуç тётём сёс пурте вәл кәларать,

Пачах сук ун усси.

Вәл пулнә сёрёк, пулнә вәл йёпе,

Вәл пулнә пит кахал —

Ним усәсәр, ним ёсёсёр выртнипе

Вәл сёрнё савнашкал.

Кайран вәл тин вутпуçсине пёрле

Лекет кәмакана,

Анчах кунта та вәл сав евөрлөх —

Иясәрланма кәна...

Ей, кил хуçi, часрах вутпуçсине

Кәмакаран кәлар!

Ан кёт, параймё вәл сана тинех

Ни сулам, ни кавар...

Вәл йәлт сунса пётессине ан кёт:

Кётни пустуй кәна,

Ана кётсе, сүрёлтеретён вёт

Вёри кәмакуна.

* * *

Пилле мана, сёршывәмçам, пилле!

Ёсре пулам эп сирёп те хастар.

Сунасчё манән тип вутсыппилле,

Анчах йёпе те сёрёк пулас мар!

Хастар чёрем, хаваслә чунәмпа

Сунам хёрұ те сута сулампа!

Ф. Ванин.

Американкәра

Хәшпёр учреденисен шоферёсем кунё-кунёпе ёс суккине аптраçсё.

Сын хайён умне ултә кружка сәра лартнә, ёсе тәрать. Пёр кружкине савәрсә хурсан, хайён юлташне калать:

— Пирён шоферсен ёсё питё йывәр. Юлашки вәхәтра пёр выходной та туман. Ялан ёсре.

— Ма суян? Сана эпё сак американкәра кашни кун тёл пулатәп. Ялан сан „выходной“.

— Кунта эпё ёс сукран килсе тәратәп-ске, выходнойран мар.

К у н т и с ы н

Эпир Додонов юлташан нумай пулмасть шуратса тухна пүлёмәнче ларатпәр.

Ваш-ваш сил чўрече каррисемпе вылять. Чўрече витер хула урамён пайе куранса выртать: виҗе хутла сурт, пўрт умёнче ешёрсе ларакан пёчэкҗе сад, сўллё забор, асфальт...

— Пирён хулара мён ырри пур ара!—терё Додонов.—Горький хулинчи е эсё пуранна хулари пек уҗалса, чуна кантарса, курса сўремелли вырансем сук.

— Суках-и вара?—ыйтрам эпё Додоновран.

— Сук пулмасар, аҗстан пултяр,—терё вёл аллипе сулса.

— Эпё ку хулана килни эрне те ситмен-ха. Сапах та самаях курса сўрерём. Сирён сасла кино-театр та питё паха, хамаран хулара халиччен курман кино-фильм курса савантам. Сёнерен каларна кино-фильмсем пирён хулана та, сирён хулана та пёр вәхәтрах килсе тарасҗе иккен. Мана сасла кино-театран директорё Соловьев каласа катартрё.

— Ну?! Кинона питех сўремен те... Пёлтёртенпе пётёмпе те иккё сес кайна та... Пёринче—билет ситмерё, илеймерём, кёреймерём. Тепринче—юлашки сеанса кёме вәхәтра ситеймен пирки каялла курмасарах тавранма тиврё. Тата аҗта пултән?

— Пионерсен суртёнче пултәм. Аэроклуба та ситсе куртам.

— Аэроклуб? Аҗта вара вёл?

— Ара, культурапа кану паркёнче.

— Пирён хулара та культурапа кану паркё пур-и?—тёлёнчё Додонов.

— Эсё пёлмен-и? Ай-ай!

— Тата аҗта кайса куртам? «Курмалли урах тупаймарам» те,—кулса ячё Додонов.

— «Нарспи» операна юрласа панине (в концертном исполнении) итлерём.

— Опера? Сук пуль? Суютан пуль?

— Ма суяс? Композитор Иванишин сырна. Пит аван опера. Пәхатәп та сан сине—кунти картинасен галлерейёнчи пёр портрет аса килет.

— Картинасен галлерейи? Пирён хулара сук вёл.

— Ма сук? Чаваш урамёнче, ёлөк собор чиркў

пулна суртра. Икё хут кёрсе куртам Питё паха произведенисем пур...

— Апла эппин. Эп пёлмен. Музейра та пултан пулө. Саванта кайса курма май килмерё. Кашни кунах музей умёнчен иртсе сўретён, кёрсе курма манса каятан. Пёлетён-и, Центральный библиоте-кәна хирёс ларать вёл...

— Музейра пулна... Аван музей. Эсё асанна библиотекәна та икё хут ситрём. Пуян библиотека. Эсё сўретён-и унта?

— Сўремен.

— Кассерен аҗта-аҗта тухса сўрен вара? Килтех лармастан пулө-сҗе?

— Эпё-и? Хәш чух хуранташамсем патне кайса ларкалатәп, хәш чух килтех...

— Театрсене сўреместён? Театр енчен сирён хула пуян. Вырас труппи, чаваш труппи, ТЮЗ пур.

— ТЮЗ?!

— Музыка енчен илсен те чапла сирён Шупашкар хули. Симфони оркестрё, духовойсем... «Юрапа таша ансамблө».

— Мён «Юрапа таша ансамблө», темелле-хана, хора. Юрласҗе сес вёсем. Ташласа памасҗе...

— Курман эппин эсё. Эпё ёнер курса савантам. Пит аван ансамбль. Пирён хуларинчен ирттерет...

— Касал итлесе курман та, тавлашса ларма пёлместеп...

— Самодеятельный драмкружоксем те тёлёнтерсе ячёс мана... Самахран, Финн сырна «Сыновья» ятла пьесана профессионалсем пекех выляса катартрёс.

— Камсем?

— Авторемонтный завод коллективё лартса пачё.

— Авторемонтный?! Шупашкарта ун пек завод та пур-и ара?

— Пур пулмасар.

— Авә мёнле?! Пёлмен.

Эпё хай пуранна хула синчен те тёллөн пёлмен, тёлёнмелле этем сине пәхса илтем те иккёленме тытантам:

— Кама урах хуларан килнө сын темелле? Мана-и, аһа-й?

М.

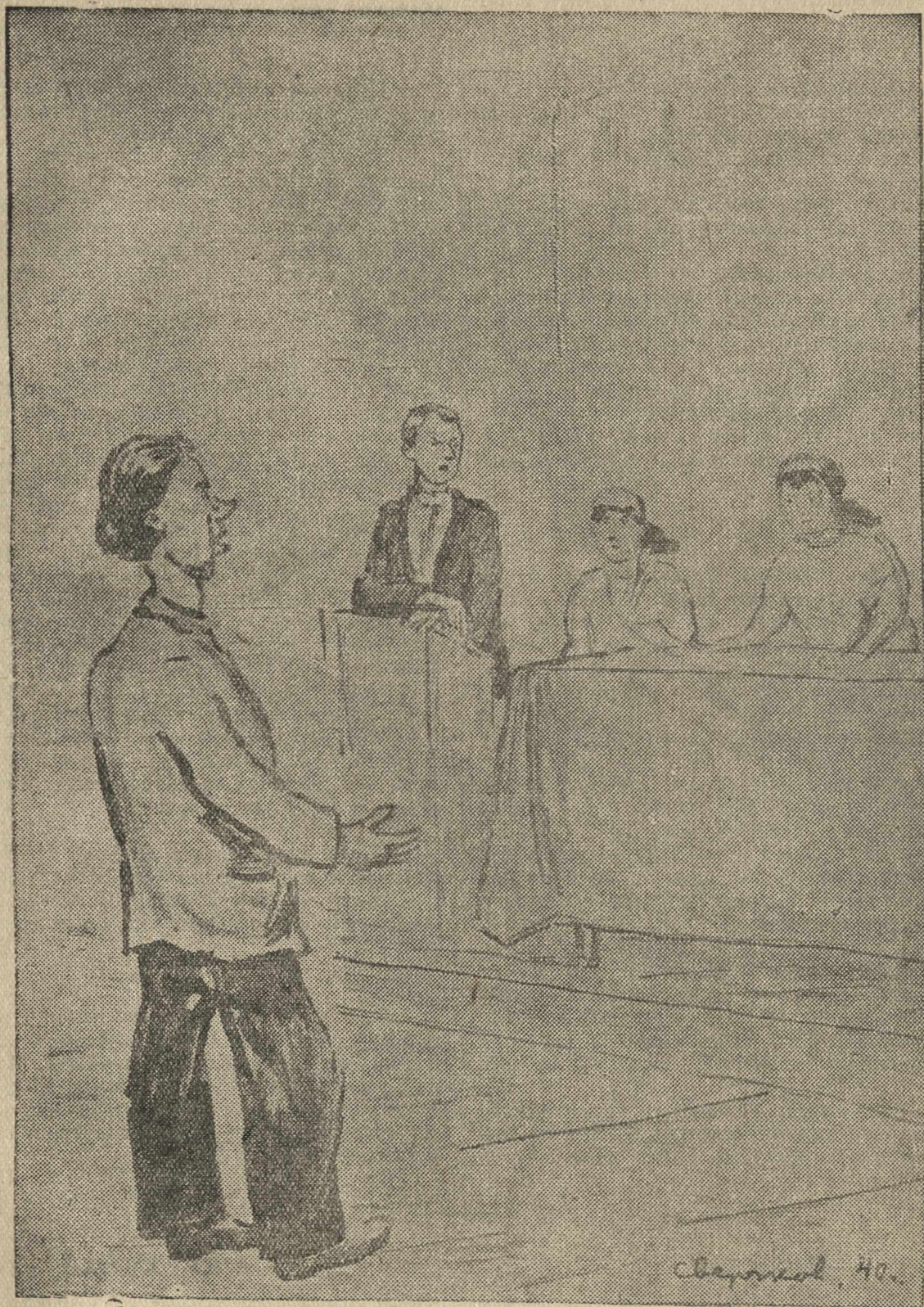
Мён синчен сырмастпәр

* Анат Ачакра (Советский р.) „Сёне пурнаҗ“ колхоз ёнисене тислөкпе пылчакран тасатса яма кирли синчен сырмастпәр, мёншён тесен ёнисене никама систермесёрах пырса тасатса ярсан, дояркәсем паллайми пулөс.

* „Туман тиха пилөкне ан хуҗ“, тенине асра тытсан, Елчөк районёнчи „Канаш“ колхозан 1940 сұлта пёр ёскунё те туман членёсем—Иванова Ф. Григорьев ёскунёсемпе мён чухлө тыра илеси синчен сырмастпәр.

* Хәмәш (Калининский р.) лавкин икё сұл хушшинче миҗе продавец улшанни синчен сырмастпәр, мёншён тесен эпир, вёл лавкара ёнерччен сичё продавец пулнине пёлсен те, паян миҗе продавец кёрсе тухса кайнине пёлместпёр.

* „Тухман сын тухсан таман тухать“, тесе куласҗе. Касал сёне Маамири (Канаш р.) Сергей Ефимов колхозник ёсе тухманни синчен сырмастпәр, тухсан таман тухасран „хәратпәр“.

— ... Айӕпна сирес тӕлӕшпе мӕн калама пултаратӕр?

— Темӕн те калӕттӕм та ҫав—мӕн каламаллине пӕлместӕп. Защитникрен ыйтӕр, вӕл эпӕ айӕпсӕррине пӕлет,

Таракан, ханкла тата пәрса... канашлура

Таракан, ханкла тата пәрса, паллах, каласма пултаракан чөрчунсем мар. Чөлхисем пулсан, вәсем сакан пек каласнй пулеччәс.

— Алло! Алло! Астан каласатәр?
— Кам кирлө? Гостиницари столовайран каласатәп. Тараканов Таракан каласать.
— А-а! Как раз! Шәпах лекрәм! Каласмалли пурчә сирәнпе!
— Пошаләстә, пошаләстә! Кам ара ку!
— Ку — әпә-ха! — „Хресчен сүртәнчи“ Ханкла тусу пулатәп!
— А-а, юрать. Пошаләстә, пошаләстә.
— Паян каңсалапа канашлу пухатәп. Атәл хөрринчи буфета пуханар. Сул майлә, кәшт таврарах пулсан та, Академи театрне кәрсә, унтан Блохинсене илсә тухма ыйтатәп. Тата автогужтрест столовайәнчен Тараканәвсене ан манәр.
— Кун йөрки мәнле, кун йөрки?
— Килсен пәлетән. Нумай каласма вәхәт сук. Пекарнясенчи Таракановсемпе каласмалла-ха тата...

* * *

Хәвел каңсалапа суләннә. Атәл хөрринчи буфет тавра ыртакан сүп-сапсем урлә каңа-каңа тәрмашасә пирән чөрчунсем. Ак, тата, кәтмен инкек. Буфет алакне сәрапах питерсә кайнә иккен.
— Ну, ничево! Сәр хут сәрапа питерсен те лекме пулать кунта. Авә, пәхәр: кунта та хушак пур, унта та хушак пур. Кирлө пулсан, чүрече витәр те кәме пултаратпәр. Куратәр-и, кантәкә сук.

Атәл енчи чүрече витәр каңса кәчәс те вәсем, урай варәнче ыртакан пәр пичке (квас пички пулнә пулас) сине уләхсә ырнасрәс.

Тәп ыйту тәрәх сәмах пусличен малтан вәсем буфета мәнле майпа ситни сінчен, гостиницари столовайран пынә таракан мәншән уксаклани сінчен каласкаларәс тата, Клопин сәннипе, тепәр сәнә хәнапа паллашрәс. Вәл Сәмәрлери „Хресчен сүртәнчен“ халә кәна, пәр палламан сын сүмне сыпәсса, килнә пулнә. Вәсем пәр-пәринпе иртнә каң, сав Сәмәрлерен килнә сынна „хәна тунә“ вәхәтра туслашнә. Сәнә хәна каласа панә тәрәх вәсем Шупашкартисенчен те вирләрех әсләсә иккен.

— Сәмахран, пырать пирән пата пәр палламан сын. Койка йышәнма та әлкәреймест вәл, әна эфир „хәна тума“ пуслатпәр. Пире лампа сүтти те чәрмантармасть...

— Пусласчә хәвәртрах тәп ыйту сінчен каласма, — тесе васкама пусларә гостиницари столовайран пынә пәсәрхи Таракан.

— Тәрәс! — тесе шарт сиксе илчәс пәр харәс Академи театрәнчен пынә Блохинсем.

— Юрә, юрә. Ан кәрләр. Кун йөрки — малашнехи әссем. Әс акә мәнре: пирән директор сәтеләнче те, савнашкалах сирәннин сәтеләнче те пире хурласа сырнә жалобәсем купалана пусларәс. Пәлме сук, тен директорсен кәмәлә сасартәк уләшәнә те, пире вара хамәр йышәннә шәтәк-сүраксенчен хәвалама пусләс. Аста кайәпәр вара эфир?

— Аста каймалла? Ништа кайма та кирлө мар, савантах юлмалла. Тем тәлне те пулән тата хәнәхнә сүртран тухса кайсан. Пәлетәп әпә мәнле хаяр сынсем пуррине пирән хулара. Әнер акә, сәмахран, пәри мана, пәр пәчәк ерундашәнах, сав тери силәпе илсә пәчә урайне сивәннә яшқа сінчен. Хәнәхнә сын пәрре те ун пек хәтланмасть. Хамәр столовайра әслекен сынсенех илетәп. Курать сана вәл яшқа сінче, анчах кашак хәррипе хулен кәна сәптәрсә кәларать... Савән пек вәл хәнәхнә сын, Ханкәла кум.

— Каласса пите тәрәс калатән. „Хресчен сүртән“ рабоникәсем те сәвах. Сәмахран, сакан пек час-часах пулать: сәрлә сәрәпәх сынсем тәрәх чупнә май, тул сүтәлсан тин вара хушакалла сәтәрнен. Директор-и, е тепри-и курать те: „Ай, ай, нумай сүретән, кәрселар хәвәртрах хушакна“ тет кәна. Чәнах савән пек вәл хәнәхнә сын, Таракан тус! Кунта тата тепәр секрет пур: начальствәпа кәмәллә пулас пулать.

— Ку та тәрәс.

— Сапла вара, каласса татәлнә. Ништа та тухмастпәр. Халъхи ыраңсенчех юлатпәр.

— Ништа та тухмастпәр. Савантах юлатпәр. Сәмәрлерисене те савнашкал канашах парас.

* * *

Савән пек каласса татәлнә канашлура пулнисем. Кун сінчен никама та пәлтерме хушманчә те пире, сапах та пәлтерес терәмәр. Мәншән тесен асәннә сүртсенче сав чөрчунсем тата тепәр хәл каңма йышәнни вәл сүртсен директорәсене мән чухлә те пулин интереслентерет пулә, тесе шутлатпәр эфир.

Хураман.

Пахаләх

— Мәнле сын әсә, уләшкам, каланине итлеместән. Сана шупка-кавак матери туянса килме каларәм, әсә кән-каваккине илсә килнә. Каланине итлес пулать.

— Ан вәрс, арәм, пәлсә илтәм. Пәрре сунә хысәнах вәл шупка тәслә пулә.

Пысак хуйхә

— Пианино струни татәлса кайнә. Уләштарма тивет.

— Струнине-и?

— Струнине-и ара. Пианинине. Чәваш республикинче пианино струнисене те, музык инструменчәсене юсакан мастьара та тупма сук вәт.

- Тѣлѣнмелле! Брак санѣн, чакма мар, ўссах пырать-ѣке.
- Браклакансем лайѣхрах ѣслеме пусларѣс.

Суллахи шярәх кунсенче квас е морс ёссе тәрәнма сук. Ёснә хысқан вунә-вунпиллэк утам тәватән сес, татах савар типет, татах квас ёсес килет. Хәшә-пәрисем вара „аша кантарма“ мороженнай илсе сиесә.

Нумай пулмасть сес отпуск илнә висә сәмрәк Атәл хәррипе утса пырасә. Сәмрәк тесен питех сәмрәк мар ёнтә вёсем: пәри Миша ятли, пуштәра ёслекеңнә, вунсаккәрта, тепри, Петя ятли, прокуратурәра ёслекеңскер, вунтәххәр тултарса сирёме кайнә, авлансан та юрамалла херә пулсасән, виссәмешә—Виталий ягләскер, аста ёсленине калама пултараймастпәр. Час-часах аңа Чебторгра курма пулат, анчах заняти пётңә хысқан сес, саванпа пулас, „усал чөлхесем“ каланә тәрәх, вәл унта машинистка патне пыркалат, имеш, мәншән тесен кәсәл кәркунне вәл 22 сүл тултарать тесә...

Кино сүрчә тәлне ситсесән вёсем виссәшә те квас илсе ёсәсән пулчәс, анчах квасә пётнә пулнә.

— Айдар луччә Колхозник сүртәнчи столовая, квас та ёсәпәр, апат та сийәпәр,—ыра канаш панә Петя, хырамә выснине.

— Тәрәс, пит аван пулат, — киләшнә Виталий те.

— Кәрсе сисен пит аван пулчәчә,—тенә Миша та темшән ёнсине хысә.

Висә каччә столовая кечәс те пәр сәтел хушшине ларчәс.

— Квас пур-и?

— Пур. Мәнчул илсе килес?

Мәнчул илсе килмеллине каланә хысқан вёсем апат заказ пачәс. Официантки пит харсәрри тәл килнә мән, кваспа пәрлех сәкәрне те пырса лартнә вёсен умне.

Сивә тутлә квас вёсен ашчикне сес мар, кәмәләсене те чиперех усса янә. Вёсем кулса каласә ларнә вәхәтра, сүмри сәтел хушшине каччәпа хәр пырса ларнә. Сәкна курсан Виталин ирәксәрех хайен Дусине аса илмелле пулнә, мәншән тесен каччи херән сәккер кусәсене пәхса саванса кулса сес ларнә. Чиперех яшка күрсе парасса кетсе ларнә сәрте, ним тума аптәранипе пулас, Петя сәкәр чәллинчен пәр татәк хусса илнә те чәмлама пусланә, анчах кәтмен сәртен унән суракан шәләсен хушшине темәскер, шәмә пек хытә япала сәкланнә. Вәскаса пүрнипе туртса кәларать те тәләнсе каять: пәр сәвар сәкәр ашәнчен шура тўме тухать. Халә ёнтә Петяшән апат—апат мар, юлташ та юлташ мар. Уринчен пәшатанпа чикнә пек вәл шәл хушшинчен туртса кәларнә тўмине сәтел сине пәрахнә та саварне шывпа чўхеме кухнене тухнә. Сәтел сивче ним вәтанмасәр, ни-камран хәрамасәр ыртакан тўмене тытса пәхсан сес вёсем Петя мәншән „пус каснә пек“ вәскаса кайнине аңланнә мән.

— Астан тупрән ку тўмене?—тесе ыйтнә унтан витлесе Миша.

— Сәкәртан.

— Ну-у?—тәләннә пек пулса ыйтнә Виталий,—кашни сием лармассерен пәрер тўме тупсасән әсә, пәр сүл хушшинче пәр портфель ытла тўме пустарән.

— Әсә, Виталий, аван юлташ та, анчах сынна

йәкәлтеме юрататән әсә, савә начар вара, киләшүсәр,—тенә Петя тарәхса. Тарәхма сәлтавә те пулнә унән: шәлә сурни пәрре, хәрани иккә.

— Йәкәлтесе мар әпә, шүт туса сес,—таварса каланә аңа Виталий.

— Тупнә шүт тума!

— Әсә тўме чәмланә тесе манән йәрсә лармала-и мән?—ответленә Виталий.

Сав вәхәтра официантка вёсен умне купаста яшки пырса лартнә.

Чиперех сисе ларнә вәхәтра Петя, шәлә ыратма чарәннипе саваннаскер, Виталий сине пәхнә та ахәлтатса кулса янә.

— Мән ухмах пек кулса ларатән сәк әсә?

— Чим-ха, кар саварна!

— Ну?—Виталий сисе те ёлкәреймен, Петя унән саварәнчен сәлен сип туртса кәларнә.

— Ме, тўмә татәлсан сәлесе лартма кирлә пулә,—тенә Петя йәпенсе шүнә сипе ун кусә умәнче сулласа.

— Тфу! Хәяматсем,—шәртланса кайнә пирән Виталий, пысәк апетитпа сисе ларнә сәртенех,—халир пусәсем! Сәкәр пәсерме үркенеңсә. Пәркун сәпла ман шәллам сәкәр ашәнчен мунчала туртса кәларнә, халә сип тупәнчә, пыра киле вёсем пусләх е турта пәйвә ярса пәсерәс, минкәревсем! Чарас пулат вёсене!—кашкәрашма пусланә пирән Виталий сиппе тәскаласа.

Столовая апат сием пынә сынсем, вәттисем те сәмрәккисем те, хәрсем те, каччәсем те, Виталий сине хәшә кулкаласа, хәшә тәләнсе пәхса ларнә.

— Тәрәс! Ответ тыттарас пулат вёсене,—хушса хунә хитре хәр сүмәнче ларакан арбуз пек сугә пуслә каччә.—Аса кәртес пулат вёсене, чорт возьми! Атту вёсем тем кәтартәс, юрәхсәрсем!—хушса хунә вәл сәмах калама пусланә чухнехи пек ура сине тәрса.

Пәр вәхәтләхә шавласа чарәннә хысқан, пилләкән-улттән пәр сәре пухәнса пикенсе каласма пусланә: пәри апат сисе ларнә чухне нумай пулмасть сәкәр ашәнчен шәрпәк тупнә, имеш. Тепри—кашәк пусә чутә сес сәтса яман, виссәмешә (те тәрәс, те тәрәс мар, каласан тәләнмелле...) шәшлә аври тупнә имеш. Пирән шутпа ку сын юптарса каланә пулмалла. Шешлә аври пек пысәк япалана чуста сәрнә чухне епле курмастан пулат? Сук ун пек пулма пултараймасть. Шешлә аври—сәкәр ашәнче. Тем тесен те ун пек пулма пултараймасть. Тўме, мәнле калас, тўме вәл чуста сәрнә чухне пекәрән татәлса ўкме пултарнә, е пирусне тивертнә чухне шәрпәк кайса сүхалма пултарнә, анчах шешлә аври, как никак, чуста ашне сасартәк путса анса кайма пултараймасть пулә тетпәр. Анчах, тепәр майлә каласан, ма пулма пултараймасть? Мунчала е турпас кайнине аставайман айван сынсемшән шешлә аври те нимех те мар пулә. Тепәр чухне сәкәрне аванах пәсерәсә. Тәрәшсан пәсерме пултараңсә, стало быть, үркенеңсә сес, аластасем. Уркенеңсә!

— Ответ тыттарас пулат вёсене, нечәвә ачашласа тәма, аса кәртес пулат,—тесе вёсесе хучә хайән сәмахне халиччен питех каласмасәр ларнә Миша та тўсейменнипе.

— Чәнах та сав,—саванса кайрә Петя,—халә

вёт нимёнке продукция те япәх кәларма юрамасть. Верховный Совет президиумё „Пахаләхсәр е комплектлә мар продукции кәларнәшән тата обязательный стандартсене пәснәшән промышленнослә предприятисем ответлә пуласси сһинчен“ уйрәм указ кәларнә. Ҙавән тәрәх пекарни заведующине ответ тыттарас пулать,—хушса хунә вәл, әснә кашәкәнчи купәста шүрпине каялла тарелка сһине ярса. Ҙак шухәша пурте ырланә.

— Ну, кайрәмәр-и?—хускалма пусланә Петя.

— Иккәмешне, укҘа тўленәскере сһесех пулать әнтә,—тесе чарнә әна яланах шухәшласа каласакан Миша, вилкине тытса.

Апат сһесе тәрәннә хысҘән Ҙак виҘә хастарлә каччә чәнахах пекарняна кайнә (ёҘе каясси сук—отпуска).

— Заведующий әста сирән?—ыйтнә вәсем профессор пек шурә калпак тәхәннә пекарьтен.

— Апат сһеме кайнә. Халә пирән перерыв.

— Әста сирән апат сһемелли ыран?

— Буфет-и? Авә тепәр суртра. Кайсан тупәр унта, вывеска пур. Петя кәрес тесе буфет алакне усса ярсанах, унтан пәр хәрарәм сиксе тухнә та тем пулнә пек урамалла чупнә.

— Мән пулнә кунта?—кәрсенех ыйтнә Виталий пухәннә сһынсенчен.

— Заведующий вилме тапратнә,—ответленә тепәр шур калпаклә әтем, диван сһинче кушне чарса ахлатса ыртакан хулам сын сһине кәтартса.

— Мән пулнә вара әна, мёскене?

— Пырне пәта ларнә.

— Епле майпа сын пырне әнсәртранах тимәр пәта кәрсе ларма пултарать-ха вәл?—тәленсе ыйтнә Миша.

— Вәл колбасапа сәкәр сһинә. Сәкәр әшәнче тепле йәнәшпа пәр тимәр пәта пулнә. Вәл астумасәр сәтнә та пәта пырне ларнә. Вәт инкек, вәт нуша! Мән тәвас пулать әнтә халә?

Унта-кунта сәксем чупкаланә, телефон шәнкәртатнә, диван сһинче заведующий ахлатса ыртнә. Часах „Скорая помощь“ машини пырса заведующие больницәна илсе кайнә.

Те сывалаять әнтә вәл, те сывалаймасть. Тухтәрсем ун пеккисене те сыватаканччә. Сывалтәрах әнтә, пурәнтәрах тәнчере. Нумаях парас сук. Парсан парәс малтанләха 2 сул е 3 сул тәрме. Мәншән тесен виҘә каччә ёҘе суда панә. Улёмрен вара юрәхсәр, начар продукции кәлармә-и, тен, сәкәрне кирлә пек аван пәсәрме вәренә-и, тен. Вәрентәрччә, ой, вәрентәрччә, вара пире те, хайне те аван пулеччә!

Сергей Ялавин.

ТУППИНЕ ТУПРЁ

Хәвеллә кун каҘ еннелле суләннә. Мекәте хулен-хулен тәкәр умне утса пычә те тәкәр сһинче тәмаланнә сһүҘсене, кунәпе сывәрса сысна куҘә пек шыҘса, хәрелсе кайнә куҘәсене, ик еннелле кәркка сунатти пек саркаланса тәракан сәмса хупаххисене курчә. Татах та пәхать—сһүҘсәсем усәнса аннә. „Әх, капла май пулмасть, юрать сын курмасть, хам упәтерен те кая мар“, тесе шутласа илет вәл хайән пуҘәнче.

Мекәте „земляничнәй“ супән илсе пит-куҘәсене тухса сурә, хырәнчә. Одеколон пәрәхрә, майне галстук сыхрә, пуҘне шлепке тәхәнчә. „Ха, профессор пек курәнакан пулса тәтам“, терә тәкәр умәнче хәласланкаласа тәрса.

Урай тәрәх калле-малле уткаласа сһүрет. Темтем шутлать, мәкәртатать. Аллине кукар авәрлә туя сәккесе тухса утрә.

Кукар-макар сәлен пек авкаланса юхать сүтә Ҙавал шывә. Хәррипе ешәл уләх таҘта-таҘта сити тәсәлать. Илемлә ыран, сәмрәксем — вәйәра. Шывпа янәраса тәрәт аслә Ҙавал уләхә.

„Танго“ ташлатпәр-и?—ыйтать сәмрәк хәр колхоз бригадирәнчен. Алла-алән тытәҘса „танго“ кәвви́пе ташлассә. Киләшет-сәке ку кәвә. Мекәте те вәйәа ситрә. Ташлас килет ун, юрлас килет ун сәв сәмрәк йышпа. „Ташлас манән та, сәв әлөк каласнә хәре пырса тытас“ тесе хулен-хулен Клавди патне утса пычә. Сук, Клавди әна пәхмасть, аллипе Мекәтене тәртсе ярса ик-виҘ метр аяккалла пәрәнса тәчә.

„Мән пулчә ку хәре?“ каллех шутласа илчә вәл хайән пуҘәнче. Унтан Марьене пырса тытрә. Вәл та аяккалла пәрәнчә.

Сук, Мекәтенән ёҘ тухмасть, шутла-шутла пәр

самантләха чарәнса тәчә. „Хам намәс курас мар, утас килелле“—әнсәртран пуҘне пырса кәнә шухәшәпе телейлә сәмрәксен вәййинчен уйрәлса кайрә.

— Мәншән капла, мана хәрсем мәншән юратми пулчәс?..

Утать Мекәте Ҙавал сүмми́пе. Кәшт сәс ләпкәләпкә сәнталәкра унән хәлхине хәрсен сәпәс сәмаххисем пырса кәреҘсә: „Мән тәвас сәв киревсәр каччәпа. Колхоз ёҘне пачах та хутшәнмасть, кунәпех киләнче ларать. Кәсәл унән пәр ёҘсунә те сук“ тенә сәмахсем татах илтәнеҘсә. Мекәте вәсене чарәна-чарәна итлет.

„Аха, тинех туппине тупрам. Малалла улшәну тәвас пулать. Кун пек пурәнсан хәрупраҘ та хисеплемест иккен“, тесе шухәшласа илчә Мекәте.

Сәмрәксен шавә сәплах янәрәт. Аслә Ҙавал уләхә тәрәх саланса таҘта-таҘта сити каять. Клавди анлә ўт-пәвә́пе сарәлса тухса тәчә те савәк сәсси́пе каллех юрла пуҘларә:

„Эп шур тутәр юратап

Пәччән-пәччән тәрлине.

Эп савнине юратап

ЁҘре малта пынине“...

Колхозри сәхановка-хәрән сәсси́пе вуншар сәмрәксен сәсси пәрлешрә:

„Сүлә пәлөт сһийәнче

Сүтә сәлтәр пит нумай.

„Сталин“ колхоз йышәнче

Сәхановецсем пит нумай“...

Мекәтен итлесе тәрасси килмерә. Туппине тупни әна ләплантарать.

Як. Сига́й.

ДИРЕКТОРПА ГЛАВБУХ

Пёр заводра директорпа главбух, йытапа кушак пек, харкашса пуранны. Харкашыва калараканни—укса, совет укши пулнй.

Директор укса шинчен аса илнй самантсенче ялан главбуха чёнтерсе пыртарнй.

— Уншйн та, куншйн та тўлесе яр!—тенё йна.

Директор тыттарнй хутсене вуласа тухнй хысшйн, главбух час-часах сакйн пек ответсем панй:

— Куншйн тўлемесен те юрамалла та, анчах эсир хушнине итлесе, тўлесе ярйпйр. Ак куншйн вара закон тўлеме хушмасть, мёншён тесен эпир вйл расхода плана кёртмен. Уншйн тўлеме укса сук.

— План вйл—эпё пулатап,—тенё директор, сассине хйпартса.

— Укши сук,—хирёснй главбух.

— Ан калас. Сук пулсан, шухайшласа туп.

— Мошенниксемпе жуликсем шухайшласа тупчйр, эпё ун ййыши этем мар.

Ун пек чухне, главбух парйнманнине кура, директор ялан хайён заместительне чёнтерме юратнй. Заместительё вара, директор майлй пулса:

— Эсё производство планне тултарма чйрман-таратйн!—тесе кйшкйрса пйрахнй главбуха хйратма.

— Сана пула завода хупас-и?—кйшкйрса ларнй директорё.

Вёсем, главбухйн пусё анраса кайичченех, сапла кйшкйрма, сётеле чыша-чыша асаплантарма юратнй.

Вара главбухйн ирёксёрах вёсемпе килёшме, илме юраман уксана илсе пама тивнй.

— Укши государствйн, заводйн, ман мар. йна вйрламастйп эпё. Урйх ёсе каймалли уксана ку „ёсе“ янине сисесрен сыхланмалли мера тупма пулать,—текелесе шухайшласа илме тивнй йна.

Анчах „сыханмалли мерйсем“ ура айёнче вьртса сўремессё, тупма хён вёсене. Савйнпа главбух хйшпёр чухне директор ййтнй уксана тупса парйман.

Савйн пирки главбух шине тарйхасси директорй куллен-кун вйланса пынй.

Главбухё директор тарйхнине пйхман, хайё кассине сёрён-кунён йвйнамасйр сыхласа ларнй.

Юлашкинчен директор:

— Хйтйлас ку главбухран. Ялан хирёсет. Хирёс меннине тупас,—тесе шухайшласа илнй.

Директор патне унчен тастй сўп-сап, утил-сырьё хушшинче пытанса вьртнй Элек пырс-тйнй.

— Главбухран хйтйлма эпё пулйшйп сана. Ма на итле!—тенё вйл.

Директор итленй. „Главбух Соцстрахова улталана“ тесе сьрнй акт шине директор резолюци хурса алпуснй, вара главбух заводран сирпёнсе тухнй. Главбухран хйтйлсан директор савйнса кайнй: янаххисене хьртарнй, ййл-ййл кулкаласа илме тытйннй.

Анчах Касса текенни, тем пирки: те главбух тухса кайнйшйн хуйхйрнипе, те директора юратманнипе, сывмарланса кайнй, йрханланнйсемён йрханланса пынй вйл.

Касса сывлйхне пйхтарма тухтйрсене чённй Тухтйрсем итленй, сьйёнчех пухйннй. Анчах вёсем диагноз тунй, рецептсем сьрнй хушйра Касса вилсех кайнй. Вилес умён вйл сап-сарй саварне карса пйрахнй мён те, вара пурте Кассйн хьрймё пуш-пушах пулнине курнй: вйл высй пирки вилнй мён.

Сакна курса тйма кичемрен пур те шйп пулнй. Шйплйхра Закон утса килнй сасй илтёнсе кайнй. Вйл Касса вили шине пйхкаласа тйнй-тйнй та пётёмпех йнланса илнй, аййплине тупнй. Директора сухавинчен ярса тытнй та ййтнй:

— Кассйна ма вёлерсе пйрахьрйн?

— Эп... эп... эпё пёлместён.

— А-а-а, эсё пёлместён! Эсё пёлмесен, эпё пёлестён!—тесе кёрлесе илнй те Закон директора суденнелле сётёрсе кайнй.

М. Трубин.

Хйшпёр райхасат редакцийёсенче

- Сирён редакцинче мёнле ситменлёхсем пур?
- Шыв ытлашши нумай.
- йста?
- Передовицйсенче.

Стадионра

— Футболла выляма, вратарь пулма, защита, нападени пулма пит лйййх.

— Сапла та, ман шухайшпа, пйхса ларма тата лйййхрах.

Хуравар кёперё

— Ку кёпер чалйшшйн пйхса ларать. Кам шине-ши?

— Ялисполком председателё Иванов шине пуль.

Аййпламасйр юлнй прогул

— Иванова шыраса хйшкйлтйм. йста тупас-ши? Унта калассё: унта кайнй, тесе. Унта калассё: ёнер пулнй, тесе.

— Вйл ак кунта вёт, американкйра. 10 кружка ёссе ячё, тата пиллёк илесшён тёккеленсе тарать. Сұла май кёнё вйл кунта.

Хырәм тәранмарё

Нумаях пулмасть Токиори паллй хёраёмсен конференцийё Японии вы-
сй аптараксене пулшас кәмәлнә сәкиашкал решени йышаннй: „сынсе-
не рис снес вырәнне ытларах шыв ёсме хушас“.

Н. Сверчков укерчёкё.

— („Комсомольская Правда“ хаҗатран).

- Пар-ха симе!
- Хырәму тутй пек туйәнма ытларах шыв ёс.
- Партизансенчен тарнй чух пәшәхса халё те тем чухлё ёссе тултартәм. Хырәм тәранмарё.

Ҷынсәр калаҫакан телефонсем

Шәмәршай районенче хәшпәр ялисполком председателәсем пәр ҫынсәр калаҫакан телефонсем шутласа каларас шутпа пәтәм вая хурса еҫлесеҫ. Ку япала йнаҫлан пурнаҫланасса эфир шансах пәтерейместпәр. Мәншән тесен, ку тәлешпе халь „опытсем“ ҫеҫ пыраҫсә. Ку „опытсене“ „хәй тәллән авәракан арман“ тума шухәшланә Митрахван „опычәпе“ танлаштарса пәхсан, шәлтах чуха килет ентә. Калас пулат, пирән ялта, Турхантә, әпә аставаҫса пәр шыв арман хуҫи Митрахван пурәнатчә. Ҷак хуҫана ҫырмари кәрлесе юхакан шыв килешмен. Шывә арман пәвине ҫулталәкра ик-виҫе хут тата-тата, ҫәмәре-ҫәмәре кайса, йна пыҫак сиен күнә. Вара Митрахван шывсәр-мәнсәр, пәр кас ҫилсәрех, пәр кашәк нефтә-керосинсәрах кәрлесе авәрса ларакан арман тума шухәш тытнә. Әпә пыҫак урапа тутарәп та унта пыҫак кәна сұлмаклә йывәр чул ҫыхса ярап. Вара ҫав чул урапана хәх ҫавәрә, арманәм авәрә, — тенә Митрахван савәннипе кулса. Митрахван ҫәнах ҫакән пек арман тума пуҫланә. Пәр ҫул еҫлеттернә вәл платниксене, икә ҫул еҫлеттернә, виҫә ҫул та иртсе кайнә. Яланах еҫленә, анчах арманә авәрман та авәрман. Чул ҫакнә арман урапи — „двигатель“ ҫүлтен аялалла пәтәм вәйпа анса кайнә та каялла хәпарайман. Ҷак армана тәва-тәва Митрахван йәлтах пурләхне сутса пәтернә. „Хәй тәллән авәракан арманә“ те, шывпа авәраканни те юлман.

Митрахван арман урапи ҫумне чул ҫыхса ярса хәйне хәй авәракан арман тума виҫә ҫул аппаланнә пулсан, Шәмәршайра шәлтах урәхла. Кунта хәй тәллән калаҫакан телефонсем тума тәрашаҫсә. Телефонән ҫавәракан ручки ҫумне чул таврашә ҫыхса аппаланмаҫсә ентә. Чулсәрах. Митрахванран ирттересҫә. Шәмәршайра телефонсене „приказ“ кәна парасҫә. Ҷапла ентә хәшпәр ялисполком председателәсен шухәшпә телефон „приказ“ тәрах ҫынсәр-мәнсәрех калаҫма та, телефонограммәсем йышәнма та пултарат мән. Ҷавәнпа вәсем телефон патне дежурнайсем хәвармаҫсә.

— Эфир каятпәр ентә, телефон, эсә хәвән обя-зательно отлично пурнәҫла. Чәнекенсене ответле, телефонограммәсем йышән... Асту, итлемесен хәв-нах начар пулә, — тесе вәйлан пәсертсе, пите хә-рушә та хаяр приказ парса хәварасҫә тәләх тәр-са юлакан телефона, канцеляринчен тухса кайнә чухне.

Телефонә ун пек пәччен юлнә чухне питех те тарәхса ҫитет вара. Чәнет, чәнет—вәҫәмсәрех чә-нет, анчах пәр чәрчун та ун патне пымасть. Чәне-чәне йәлтах ывәнса ҫитет телефон, кайран ҫывәрсах каять, шеремет...

Ялисполком канцелярине сайра-хутра вәрәм сухаллә, хәлхисем ҫумәнче орудирен персен те илтмен ҫынсем килсе тухасҫә. Вәл ҫынсене яли-полком председателәсем „дежурнайсем“ тесе ят панә. „Дежурнайсем“ е кәресе пек сухаләсене тәратса, е патак ҫине тәреленсе сәнксе лараҫсә. Телефоншән пулсан ҫак „дежурнайсем“ пуррипе ҫукки пурә-пәрех. Телефон татах вәҫәмсәр чә-нет. Вара теплерен хәш чухне телефон труб-кине тытаҫсә. Пуҫланат вәҫәмсәр: — А... А... А... Мән тетән? Илтейместәп... А... А...“

Нумай чухне тата телефон шәнкәртатвинчен хәраса ялисполком канцеляринчен ҫавәнса пәх-масәр тухса вәсекен „дежурнайсем“ те тәл пу-лаҫсә. Сайра мар телефонограммәсене пәтраш-тарса йышәнаҫсә: „әнә“ вярәнне „әнер“ тесе ҫы-раҫсә: „лаша“ вярәнне „лаххан“ тесе лартса ху-раҫсә, т. ыт. те, т. ыт. те.

Кун пек чухне каллах телефона айәплаҫсә, йна вәрсаҫсә, йна тарәхтарасҫә.

Пуринчен ытла, Васан, Палтиел, Вишпұрт, Кивә Чукал, Ҷәнә Чукал, Пашйел, Шәмәршай, Ка-рабай ялисполкомәсенчи телефонсене хытә тарәх-тараҫсә...

Районри хәшпәр руководителәсем телефон тә-лешпә ялисполкомсенче пыракан йәркесәрләхсене, ответсәрләхсене пәтерес тәлешпә нимән тумасәр ларни те телефонсене тарәхтарат.

Н. Косойкин.

„Йәкрешсем“

Чалләпуҫәнчи райуполнаркомзагра (Куйбышев облаҫә) еҫлекен Прохоров юлташ куҫне юлашкы вәхәтра темшән ҫынсем те, ытти чәрчунсем те әне евәрлә кураҫсә. Акә, тәсләхрен, вәл ҫырса янә отношенисенчен пәри:

„Гражданину Челновершинского сельсо-вета Понкратову Ивану Игн.

На ваше заявление Челновершинский райуполнаркомзаг сообщает, вы на 1940 год от молокопоставки освобождаетесь как яловая корова.

10/V—40 г. Райуполнаркомзаг Прохоров.

Панкратов колхозника Прохоров юлташ „хәсәр“

тесе сәт парәмәнчен хәтарнә. Спичников колхоз-ника та ҫак сәлтавпах сәт парәмәнчен хәтарнә.

Прохоровпа йәкрешсем татах та пур районра. Әпә пәрре, майән 31-мәшәнче, Чалләпуҫәнчи юл-таш патне хамәр ялтан: „седьмого выезжаю“ тесе телеграмма патәм. Кузьмин телеграфист: „седь-мого выезжай“ тесе панә. Ҷапла вара „пыратәп“ тес вярәнне „кил“ тенә вәл. Кузьминпа Прохо-ровән ҫавнашкәл авторла еҫсәсем йәлтах вәсем ҫырәва сахал пәлнинчен килеҫсә. Икә йәкрешән иккәшин те халех буквәрәсене аләран ямасәр ҫы-рәва вәренмелле.

Алексей Аник.

ВАТТИСЕМ КАЛАНИ ВЫРНАСУЛЛА

Плодоовощсоюза

„Вахат иртсен хамла сырлине ан кай“.

Чебторг хашпёр работникне

„Трук хыпатан, пырна ларё“.

Теттесем туса сутакансен

„Шалтёр-шалтёр урапи нумая пымасть“.

„Капкан героине“

„Туту-савару чалаш пулсан, кушкёскине ан

ушкеле“.

Ревкомиссисене

„Хайхуна ан ёнен, кушупа пыхса ёнен“.

Рыбтрестра ёслекене

„Пула снес тесессен, шыва кёрес пулать“.

Прогулшан суда лекнё йёкёте

„Ачи чипер те, самси пылчаклă“.

ВУЛАКАНСЕН ЖАЛОБИСЕМ

Капкан тус!

Эпир, Чаваш пединститучён 5-мёш корпусне вырнасна студентсем, Стенли пурнасьне амсатпа, мёшён тесен Африкари сын суремен вырнсенче пуранны чухне вай, ханкаласемне мар, араслансемне кайна сапайна. Ханкаласем араслансенчен усалрах, мёшён тесен вёсем нумай, кашни кроватьне матрацах пине яхан пул. Ханкаласене хирёс кёремелли майсене наука таксанах пелет, администраци вай майсеме уса курашан мар, студентсем тата сёне май шухашласа каларасса ёмётленет.

Капкан, ханкала сыртке пуласран хатар пире!

СТУДЕНТСЕМ.

Капкан юлташ!

Купастана вёренне качака майпракисёр тёрса юлна, тенё ваттисем. Пирён Свердлов ячёне тёркан сельпо (Ишлей р.) пекарный пуслăхё Соколов Лазарь, купастана вёренне пулин те, майпракисёр тёрса юмарё, мёшён тесен ун майпракисене ёме юратакан сынсем (сельпо председателё Шатлаевпа юлташсем: Я. Степанов, Зарубин, Павлов, К. Большебородов хушаматлай ёсле сынсем) сыхласа тёрассё.

Асанна Соколова Ишлей районёйча прокурор иртне султи октябрь уйахёнчех, килограмм 1 т. 70 пус тёркан сакара 2 тенкё те 80 пуса сутнашан тата пекарня санахне ирёклё хакпа сутса пураннышан, ёсрен калармалла тунайчё.

Сапах та Соколов ку таранччен пекарныйёнчех ёслет. Ун ёсёсене тёрёслесе пырас выранны, сёлте асанна сынсем, ун килне пырса ёссе ёсёрёлсе ташланине курма пулать.

Хушайман майракине пёринче Соколов „Аврора“ колхоз витин чуречине ёсёрне тёксе ватна, тата сакарна спекуляци тавас ёсе парахаймасть.

Ун майракине „Капкан“ хёстерсе хума май пулмё-ши?

Сельпо членёсем (пиллёкён алпусна).

Капкан тусам!

Сёрпур атай юсакан артеле, иртне апрельте панай заказа илес тесе, сахалтан та 20 хут кёрсе тухна ёнтё. Туса параймарёс. Уншан энё хуйхярматан, мёшён тесен заказа апрельтех туса панай пулсан, тен вай халиччен сётёлне те пулеччё, капла сёнех вёт. Ытти заказчиксене ман пекех чатаймлай пулма чёнетён.

Селекци станцин главный бухгалтерё
Владимиров.

Капкан юлташ!

Эпир, Яманак (Красноармейский р.) шкулёнче вёренекенсем, иртне суркунне шкул килкартине йёркине 100 йывас ытла лартса тухрамар. Каникула, тахярвуннашё чёрёлнёшён саваннине, салантамар. Вай йывассене М. Николаев завхоз ёни сисе яна (пёр йывас та хаварман). Сав саха ёне халё татах мёкёрет. Шкул килкартине чёре йывассем татах ларттарасшан мёкёретши вай,—пелесчё. Яманаксем (улттан алпусна).

6

Хакё 30 пус.

Йёпрес районёнчи „Хёрлё сәлтәр“ колхозра

РАДИО (юрлатъ): Тухать-и те тухмасть-и, тухать-и те тухмасть-и...
РЕВИЗИ КОМИССИ: Тухмасть. 924 тенкё те 20 пус тухмасть.